

<https://helda.helsinki.fi>

Viisaudenhammas : päivitystiivistelmä : KÄYPÄ HOITO -SUOSITUS (Päivitystiivistelmä)

Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin ja Suomen
Hammaslääkäriseura Apollonia ry:n asettama työryhmä

2020

Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin ja Suomen Hammaslääkäriseura Apollonia ry:n asettama työryhmä , Thorén , H , Pöllänen , M , Kellokoski , J , Palotie , T , SIPOLA , ANNINA , Snäll , J & VÄLIMAA , HANNA 2020 , ' Viisaudenhammas : päivitystiivistelmä : KÄYPÄ HOITO -SUOSITUS (Päivitystiivistelmä) ' , Duodecim , Vuosikerta. 136 , Nro 10 , Sivut 1195-1196 . < <https://www.terveysportti.fi/xmedia/duo/duo15586.pdf> >

<http://hdl.handle.net/10138/331969>

publishedVersion

Downloaded from Helda, University of Helsinki institutional repository.

This is an electronic reprint of the original article.

This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version.

- Viisaudenhampaat puhkeavat yleensä 19–20 vuoden iässä.
- Eniten ongelmia aiheuttavat alaviisaudenhampaat, jotka eivät mahdu puhkeamaan kunnollisesti. Poisto on oireilevan viisaudenhampaan ensisijainen hoito. Potilas tulee ohjata hammaslääkärin arvioon ja hoitoon, tarvittaessa päivystyksellisesti. Mikrobiolääkehoito ei ole riittävä hoito.

Diagnostiikka

- Viisaudenhammasalueet tutkitaan ientaskumittarilla.
- Diagnostiikassa tarvitaan myös aina röntgenkuva.
- Panoraamatomografiakuvaus on ensisijainen tutkimus alaviisaudenhampaan juuren ja hermokanavan suhteen arvioimiseksi, erityisesti sulkemaan pois juuren ja hermokanavan läheisen kontaktin^A.
- Kartiokeilatietokonetomografialla (KKTT:llä) voidaan tarkimmin selvittää hermokanavan ja alaviisaudenhampaan juurten suhde, kun panoraamatomografiakuvasuunnassa rakenteet kuvautuvat päällekkäin tai ovat toistensa välitömässä läheisyydessä^A.
- KKTT-tutkimus ilmeisesti vaikuttaa alaviisaudenhampaan poiston leikkaustekniikan suunnitteluun^B, mutta se ei ilmeisesti vähennä hermovaurioita eikä sitä tule käyttää rutiinina ennen viisaudenhampaan poistoa^B.
- Viisaudenhampaan kipu voi heijastua korvakipuna. Myös sylkirauhasen tulehdus ja nielutulehdus voivat muistuttaa viisaudenhampaan tulehdusta.

Viisaudenhampaan poiston aiheet ja vasta-aiheet

- Aiheet:
 - oireilu, esimerkiksi kipu, turvotus, paha maku tai haju, märkävuoto, suun avaamisvaikeus ja kuume

- kliiniset tai röntgenologiset sairauden merkit, esimerkiksi syvä ientasku, karies, märkävuoto tai muut tulehduksen merkit, vahingollinen vastapuriija, röntgenologisesti havaittava tulehdus, kystat ja kasvaimet
 - muu syy, esimerkiksi oikomishoito, ortognaattinen kirurgia, leukojen alueelle kohdistuva sädehoito ja poisto perussairauden tai sen hoidon takia
 - ennakoiva poisto, jos viisaudenhampaaseen liittyvät paikalliset tekijät suurentavat akuutin ongelman^A, kariesvaurioiden^B tai parodontologisten ongelmien^A riskiä.
- Vasta-aiheet:
 - Viisaudenhammas on kokonaan luun peittävä, oireeton ja kliinisesti ja röntgenologisesti terve.
 - Poistosta aiheutuisi kohtuuton paikallinen riski, kuten ilmeinen hermovaurion tai leukamurtuman vaara.
 - Poistosta aiheutuisi kohtuuton potilaan yleistilaan tai leikkausalueen paranemiseen liittyvä riski. Tämä koskee esimerkiksi vaikeita immunosuppressiivisia tiloja ja potilaita, joilla on merkittävä osteonekroosin tai osteoradioneekroosin riski.
 - Viisaudenhampaiden poistaminen pelkätään hammaskaarten ahtautumisen estämiseksi ei ole aiheellista oikomishoitoa saaneilla eikä muillakaan^A.

Hoito

- Perikoronitiitin akuuttihoito:
 - Ensisijainen hoito on tulehtuneen hampaan poisto.
 - Toissijaisena hoitona on perikoronitiittisen alueen mekaaninen puhdistus ja käsittely klooriheksidiinivalmisteella. Sitä käytetään, jos hampaan poisto ei ole mahdollista. Tarvittaessa poistetaan alaviisaudenhampaan limakalvoa vahingoittava yläviisaudenhammas tai poikkeustapauksessa hiotaan vastapuriijaa mekaanisen paikallis-

ärsytyksen vähentämiseksi. Tulehtunut hammas poistetaan mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään akuutin tilanteen rauhoituttua.

- Mahdollinen märkäpösesä avataan ja kanavoidaan.
- Hoitoon liitetään mikrobilääkitys, jos on merkkejä infektion paikallisesta leviämisestä (esim. trismus), potilaalla on yleis-oireita tai potilas on perussairautensa tai lääkityksensä vuoksi altis infektiokompli-kaatioille.

Hampaan poisto

- Viisaudenhampaat poistetaan yleensä paikallispuudutuksessa. Leikkauksellinen poisto tehdään, jos hammas on (osittain) puhkeamaton. Toimenpide tehdään atraumaattisesti siten, että säästetään kudoksia ja huomioidaan anatomiset rakenteet.
- Alaviisaudenhampaan poistossa modifioitu kulmaviilto saattaa nopeuttaa paranemisen alkuvaihetta^B.
- Luun poistoon voidaan käyttää kirurgista poraa tai ultraäänitekniikkaa^B.
- Toimenpiteet linguaalipuolen kudoksissa alaleuan viisaudenhampaan poistoleikkauksessa suurentavat kieliherron vaurioitumisen riskiä^A.
- Hyvin valikoiduissa tapauksissa, joissa hermovaurion riski on huomattava, vaikeasti sijaitsevan alaviisaudenhampaan pelkkä kruunun poisto (koronektomia) vähentää alemman hammaskuoppaherron vaurioita^A.
- Jos ibuprofeenille ei ole vasta-aihetta, sitä suositellaan ensivaiheen postoperatiivisen kivun hoidossa^A.
- Klooriheksidiinin käyttö vähentää viisaudenhampasleikkauksen jälkeisen hammas-kuopan tulehduksen ilmaantuvuutta^A.
- Mikrobilääkeprofylaksi vähentää alaleuan viisaudenhampaan leikkauksen jälkeisiä tulehduskomplikaatioita (alveoliitteja ja leikkauksalueen infektioita)^A, mutta terveillä, nuorilla potilailla mikrobilääkeprofylaksin käyttö ei ole tarpeen infektoitumattoman viisaudenhampaan tavanomaisessa poistossa tai sellaisessa leikkauksellisessa poistossa, jossa tulehduskomplikaation riski arvioidaan pieneksi.
- Normaaliin paranemiseen liittyvä kipu häviää muutamassa päivässä ja turvotus noin viikon kuluessa. Tapauskohtaisesti harkitaan, tarvitaanko leikkauksellisen hampaan poiston jälkeen 1–2 vuorokauden sairauspoissaolotodistusta.
- Poiston jälkihoitoon kuuluvat muun muassa sideharsokompression ja kylmähauteen käyttö, haavan varominen, viileä ruokavalio, urheilun ja tupakoinnin välttäminen, klooriheksidiinivalmisteen paikallinen käyttö sekä tulehduskipulääkkeen ja mahdollisesti mikrobilääkkeen käyttö.
- Hoitoon tulee hakeutua, jos verenvuoto ei tyrehydy noudatetuista jälkihoito-ohjeista huolimatta, kipu yltyy ohjeistetusta kipulääkityksestä huolimatta sietämättömäksi, kuumenee korkeaksi, yleisvointi heikkenee tai lääkkeitä tulee haittareaktioita. ■

Koko suositus luettavissa:

www.kaypahoito.fi

HANNA THORÉN (puheenjohtaja), MARJA PÖLLÄNEN (Käypä hoito -toimittaja), JARI KELLOKOSKI, TUULA PALOTIE, ANNINA SIPOLA, JOHANNA SNÄLL ja HANNA VÄLIMAA

Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin ja Suomen Hammaslääkäriseura Apollonia ry:n asettama työryhmä

Update on Current Care Guideline: Third molar

The main problem related to third molars is partial eruption followed by local infection with symptoms concerning mainly young adults. Indications for extraction are symptoms, clinical or radiological pathology, other dental or general disease, and preventive removal. Ibuprofen is recommended as postoperative analgesic. Antibiotics are useful in the prevention of postoperative infections but should be targeted to demanding operations and patients with an increased risk for infectious complications. Prevention of nerve injuries is emphasized, and several methods are presented from coronectomy to centralizing difficult procedures to experts.